

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 172/2021 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 26/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa pakottamalla solmitun avioliiton kumoamista koskevan sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii avioliittoon pakottamista koskevan rangaistus-sääntelyn tarkastelua ja ryhtyy sen perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi rikoslaissa.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista koskevaa sääntelyä sekä tarvittaessa arvioi lainsäädännön laajempia muutostarpeita.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

avioliittolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan avioliittolain (234/1929) 3 §, I osan 6 luvun otsikko, 31, 32, 44, 48, 85, 88 a ja 90 §, 119 §:n 1 momentti ja 120 §,

Eduskunnan vastaus EV 285/2022 vp

sellaisina kuin ne ovat, 3 §, I osan 6 luvun otsikko sekä 31, 48 ja 85 § laissa 411/1987, 32 § laeissa 411/1987 ja 623/2022, 44 § laeissa 929/2002 ja 1125/2019, 88 a § laissa 731/2003, 90 § laissa 784/2004 sekä 119 §:n 1 momentti ja 120 § laissa 1226/2001, sekä

lisätään lakiin uusi 27 a ja 27 b § ja niiden edelle uusi väliotsikko sekä lakiin uusi 30 a—30 c ja 115 a § seuraavasti:

I OSA

AVIOLIITON SOLMIMINEN JA PURKAMINEN

3 §

Avioliitto purkautuu, kun toinen puoliso kuolee tai julistetaan kuolleeksi taikka kun puoliset tuomitaan avioeroon tai avioliitto kumotaan.

6 luku

Yhteiselämän lopettaminen ja avioliiton purkaminen

Avioliiton kumoaminen

27 a §

Avioliitto on kumottava, jos aviopuoliso on pakotettu avioliittoon.

27 b §

Avioliiton kumoamisella on samat oikeusvaikutukset kuin avioerolla.

Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee avioeroa, sovelletaan myös avioliiton kumoamiseen, jollei toisin säädetä.

30 a §

Avioliiton kumoamista koskeva asia pannaan vireille käräjäoikeudessa hakemuksella.

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta avioliiton kumoamista koskevassa asiassa säädetään oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa.

30 b §

Hakemuksen avioliiton kumoamiseksi voi tehdä puoliso, joka on avioliittoon pakotettu.

Vaativasta avioliiton kumoamisesta ei voida tehdä sen jälkeen, kun avioliitto on purettu.

30 c §

Avioliiton kumoamista koskevassa asiassa tuomioistuimen on varattava toiselle puolisolle tilaisuus tulla kuulluksi.

Eduskunnan vastaus EV 285/2022 vp

31 §

Avioeroa, avioliiton kumoamista tai yhteiselämän lopettamista koskevan asian yhteydessä voidaan esittää vaatimus elatusavun vahvistamisesta ja lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta sekä muu sellainen vaatimus, joka liittyy avioeroa, avioliiton kumoamista tai yhteiselämän lopettamista koskevaan asiaan.

Avioeroa, avioliiton kumoamista tai yhteiselämän lopettamista koskevassa asiassa tuomioistuimien voi antaa väliaikaisen määräyksen 1 momentissa tarkoitettusta vaatimuksesta sekä yhteiselämän lopettamisesta.

Tuomioistuimen antamaan väliaikaiseen määräykseen ei saa hakea muutosta.

Väliaikainen määräys on voimassa, kunnes tuomioistuin antaa asiasta päätöksen, jollei määräystä tätä ennen peruuteta tai muuteta.

32 §

Avioeroa, avioliiton kumoamista tai yhteiselämän lopettamista koskevassa asiassa tuomioistuimen on omasta aloitteestaan otettava käsiteltäväksi kysymys siitä, miten puolisoitten lasten huolto ja tapaamisoikeus olisi lapsen etua silmällä pitäen järjestettävä.

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta käsitellessään tuomioistuimen on erityisesti kiinnitettävä asianosaisten huomiota siihen, että huollon ja tapaamisoikeuden tarkoituksena on turvata lapsen myönteiset ja läheiset suhteet kumpaankin vanhempaan.

Lapsen vanhemman tai hyvinvointialueen vaatimuksesta tuomioistuimen tulee antaa päätös huollosta ja tapaamisoikeudesta noudattaen lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) säännöksiä.

44 §

Avioehtosopimus tulee voimaan, kun se on rekisteröity.

Avioehtosopimus ei kuitenkaan tule voimaan, jos se on jätetty Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle avioliiton purkauduttua tai sen jälkeen, kun avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeva asia on tullut vireille.

48 §

Kun tuomitaan avioeroon tai avioliitto kumotaan ja puolison katsotaan tarvitsevan elatusapua, tuomioistuin voi velvoittaa toisen puolison suorittamaan elatusapua sen mukaan kuin hänen kykynsä ja muihin seikkoihin nähden harkitaan kohtuulliseksi.

Elatusapu voidaan vahvistaa suoritettavaksi joko toistaiseksi tai siten, että elatusavun suorittaminen lakkaa päätöksessä asetetun määräajan kuluttua. Elatusapu voidaan kuitenkin vahvistaa suoritettavaksi kertakaikkisena, jos elatusvelvollisen varallisuusolot ja muut seikat antavat siihen aiheutta.

Määräajoin maksettavaksi vahvistetun elatusavun suorittamisvelvollisuus raukeaa, jos elatusapuun oikeutettu menee uuteen avioliittoon.

85 §

Kun avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeva asia on vireillä taikka kun avioliitto on purkautunut, omaisuuden ositus on toimitettava, jos puoliso tai kuolleen puolison perillinen sitä vaatii.

Jos kumpaisellakaan puolisoilla ei ole avio-oikeutta toistensa omaisuuteen, omaisuuden osituksen sijasta on toimitettava ainoastaan puolisoitten omaisuuden erottelu.

Eduskunnan vastaus EV 285/2022 vp

Jos puolisoilla on yhteistä omaisuutta, omaisuus on vaadittaessa jaettava omaisuuden osituksessa taikka erottelussa.

88 a §

Kun avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeva asia on vireillä tai kun avioliitto on purkautunut, puoliso voi hakea julkista haastetta omien tai toisen puolison velkojen selvittämiseksi osituksen toimittamista varten noudattaen julkisesta haasteesta annetun lain (729/2003) säännöksiä.

90 §

Omaisuuden ositusta toimitettaessa on omaisuutena, johon toisella puolisollla ei ole avio-oikeutta, pidettävä:

1) omaisuutta, jonka puoliso on ansainnut taikka saanut perintönä, lahjana tai testamentin nojalla avioliiton purkaututtua toisen puolison kuoleman vuoksi;

2) omaisuutta, jonka puoliso on ansainnut taikka saanut perintönä, lahjana tai testamentin nojalla sen jälkeen, kun avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeva asia on tullut vireille.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, toisella puolisollla on kuitenkin avio-oikeus mainitussa kohdassa tarkoitettuun omaisuuteen, jos avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeva asia on rauennut muusta syystä kuin sen vuoksi, että puoliso on kuollut asian vireillä ollessa.

115 a §

Avioliittoa, joka täyttää 115 §:n mukaiset pätevyden edellytykset, ei kuitenkaan pidetä päteväenä Suomessa, ellei siihen ole erityisiä syitä, jos avioliittoa solmittaessa ainakin toinen kihlakumppaneista oli alle 18-vuotias ja ainakin toisella oli asuinpaikka Suomessa.

119 §

Avioeroa tai avioliiton kumoamista koskeva asia voidaan tutkia Suomessa, jos:

1) jommallakummalla puolisollla on kotipaikka Suomessa; tai

2) hakijalla on ollut Suomessa kotipaikka tai muu läheinen yhteys Suomeen eikä hän voi saattaa avioeroa tai avioliiton kumoamista koskevaa asiaa tutkittavaksi siinä vieraassa valtiossa, jossa jommallakummalla puolisollla on kotipaikka, tai tämä aiheuttaisi hakijalle kohtuuttomia vaikeuksia, ja asian tutkimista Suomessa on olosuhteisiin katsoen pidettävä aiheellisena.

120 §

Avioeroa, avioliiton kumoamista ja yhteiselämän lopettamista ja koskevassa asiassa on sovellettava Suomen lakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sellaisen avioliiton tunnustamiseen, joka on solmittu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Laki

oikeudenkäymiskaaren 8 ja 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 4 § sekä 10 luvun 11 § ja 18 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 8 luvun 4 § laissa 811/2008 sekä 10 luvun 11 § ja 18 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 135/2009, seuraavasti:

8 luku

Hakemusasioiden käsittely

4 §

Asian käsittelyä on jatkettava riita-asian käsittelyä koskevassa järjestyksessä, jos asia on riitainen ja kyseessä on:

- 1) yhteiselämän lopettamista, avioeroa, avioliiton kumoamista tai puolison elatusta koskeva asia;
- 2) lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta tai lapsen elatusta koskeva asia;
- 3) lapseksiottamista koskeva asia; tai
- 4) holhustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu asia.

Muussa riitaisessa hakemusasiassa käräjäoikeus voi päättää, että asian käsittelyä jatketaan riita-asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä.

Asian käsittelylajista riippumatta noudatetaan kuitenkin asiaan osallisen laiminlyönnin seurauksia koskevaa 7 §:ää ja asian ratkaisemista koskevaa 10 §:ää.

10 luku

Oikeuspaikasta riita-asioissa

11 §

Avioeroa, yhteiselämän lopettamista, avioliiton kumoamista tai avioliiton pätevyyttä taikka muuta kuin puolison kuoleman jälkeen toimitettavaa ositusta koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jommallakummalla puolisoilla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

18 §

Jos ei muutoin ole tuomioistuinta, jossa asia voitaisiin tutkia:

-
- 4) asia, joka koskee avioeroa, yhteiselämän lopettamista, avioliiton kumoamista tai avioliiton pätevyyttä taikka muuta kuin puolison kuoleman jälkeen toimitettavaa ositusta, tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jommallakummalla puolisoista on viimeksi ollut kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka;
-

Eduskunnan vastaus EV 285/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 5 §:n 15 kohta ja
lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1235/2016, 100/2018, 1203/2020 ja / ,
uusi 16 kohta seuraavasti:

5 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaista maksua ei peritä:

- 15) asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa on muualla laissa säädetty maksuttomaksi;
16) avioliittolain (234/1929) mukaisissa avioliiton kumoamista koskevissa asioissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 15.2.2023

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri